

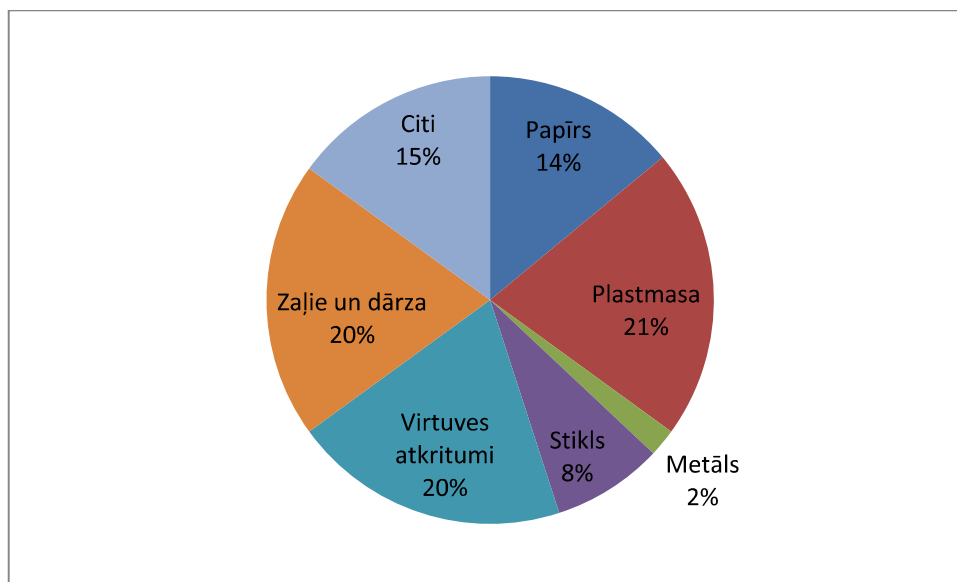
## Kas ir bioloģiskie atkritumi?

**Bioloģiskie atkritumi** – atkritumi, kas rodas mājsaimniecībā virtuvē un dārzā: **pārtikas atkritumi** – atkritumi, kas rodas virtuvē, gatavojot ēdienu, ēdiena atliekas, pārtikas produkti, kas vairs nav izmantojami pārtikā; **zaļie vai dārza atkritumi** – nopļauta zāle, koksnes atkritumi, augsne, augi, puķes, lapas, nezāles u.c.

Plašākā izpratnē lieto terminu „**bioloģiski noārdāmie atkritumi**” – atkritumi, kurus veido dabīgas izcelsmes materiāli, un tie sadalās neatkarīgi no savienojuma veida (virtuves, dārza, dabīgie tekstila materiāli, papīrs, ādas atkritumi u.c.).

## Cik daudz ir organisko atkritumu?

Pēc veiktajiem mājsaimniecības atkritumu sastāva mērījumiem Latvijas pašvaldībās, viengimeņu, divgimeņu mājās bioloģiskiem atkritumiem ir lielākais īpatsvars kopējā apjomā – līdz 40%, savukārt plastmasas – 21%, papīrs – 14 %, stikls – 8%, metāla iepakojums – 2% un citi inerti un videi bīstami atkritumi– 15%.



Vienģimeņu, divģimeņu mājsaimniecības atkritumu sastāvs

## Ko darīt ar bioloģiskiem atkritumiem?

Vēlamāka rīcība ir atkritumus neradīt.

Zaļos atkritumus var atstāt to rašanās vietā, izmantojot:

- auksto kompostēšanu – pļaujot mauriņu, nopļauto zāli apliek ap kokiem un krūmiem;
- kompostēšanu plaknē – nopļauto zāli atstāj zālienā, pļaujot bez savācējkaistes. Līdzīgi var rīkoties arī ar rudens lapām, ja to nav pārmērīgi daudz. Pļaujmašīna sasmalcinās lapas un līdz pavasarim tās būs sadalījušās.

Var veidot kompostu – kompostēšanas procesā aerobos apstākļos ar siltuma, ūdens un skābekļa palīdzību augsnē dzīvojošo mikro- un makro- organismi pārvērš organiskos

atkritumus dažādās minerālvielās, ogļskābajā gāzē un ūdenī. Pārstrādātās vielas sadalās un rezultātā rodas jauni savienojumi, kurus sava dzīvības cikla nodrošināšanai izmanto augi.

### Kur kompostēt?

Var kompostēt kaudzē vai tvertnē. Kompostēšanas tvertņu klāsts ir ļoti plašs pēc to tilpuma, materiāla, dizaina un cenas. Lai kompostēšanas process neradītu neērtības kaimiņiem un nesavairotos graužēji, virtuves atkritumu kompostēšanai noteikti jāizmanto komposta kaste vai speciāls bioatkritumu konteiners ar vāku. Kompostēšana tvertnēs ar ventilāciju (sk. attēlu) un masas maisīšanas iespēju norit ātrāk, un komposts ir kvalitatīvāks.

Praktiskam saimniekam kompostēšanas tvertne vai kaste var būt pašizgatavota, taču, izvēloties kompostēšanas vietu, ir jāņem vērā vairāki nosacījumi:

- nenosegta (nebetonēta) zeme, lai kompostā nodrošinātu drenāžu;
- noēnojums, lai pasargātu kompostu no tiešas saules;
- novietojums tālāk nost no lieliem kokiem, lai saknes neizmantotu komposta barības vielas;
- komposta novietnei ir jābūt vienkārši apsaimniekojamai, lai būtu ērti tajā ielikt un sajaukt atkritumus, un izņemt kompostu;
- tvertnei jābūt ar vāku, kas pasargā kompostu no nokrišņiem un graužējiem.



Kompostēšanas tvertnes: (a) bez siltuma izolācijas, 900 l; (b) ar siltuma izolāciju un masas pārjaukšanas (maisīšanas) iespēju, 125 l, paredzēts 4-6 cilvēku virtuves atkritumiem, 10-12 l nedēļā.



(c) Tvertne jānovieto uz zemes, lai bioloģiskajiem atkritumiem piekļūtu augsnē



(d) Paredzēta virtuves atkritumiem, kam pievieno lapas, zarus, zāli, koka skaidas un

dzīvojošie organismi, kas piedalās atkritumu sadalīšanā.

speciālo BIO LIFE maisījumu jeb kūdru. 200 l tvertne ir piemērota četru cilvēku ģimenei



(e) Norobežota komposta kaudze

### Kā sagatavot kvalitatīvu kompostu?

Veidojot kompostu no vairākām sastāvdaļām, tās ir **jānovieto slāņiem** – dārza atkritumi un virtuves atkritumi. Virtuves atkritumi aktivizē baktēriju un mikroorganismu darbību. Masa ir bez iepakojuma – plastmasas, stikla un citu atkritumu veidu piejaukuma, kas kompostam ir kā piesārņojums un kompostējot nesadalās. Lai masa labāk sadalītos, lielos gabalus vēlams sasmalcināt.

Kompostēšanas process ir dabisks process, tajā izdalās siltums, kas paātrina organisko atkritumu sadalīšanos un nodrošina slimību izraisītāju mikroorganismu un nezāļu sēkļu bojāeju. Patogēnie mikroorganismi un helmintu oļiņas iznīkst pie 70 °C temperatūras. Tāpēc, lai nodrošinātu labvēlīgus apstākļus baktēriju un mikroorganismu attīstībai, **kaudze jāmitrina** un regulāri **jāirdina**, lai visām trūdvielām piekļūst gaiss un masa vienmērīgi izkarstu.

Ja sliekas ir pazudušas no komposta, tad komposts ir gatavs.

Gatavs komposts smaržo pēc svaigas zemes, ir melns un irdens.

Atkarībā no izvēlētas komposta tehnoloģijas, komposta gatavošanās laiks var ilgt no trim nedēļām līdz deviņiem mēnešiem.

### Kur izmanto kompostu?

Sagatavoto kompostu vispirms izsijā, lai atdalītu nesadalījušās daļas (koku zariņus, lakstus un cietos stublājus), kuras var ievietot nākamajā komposta porcijā.

Kompostu izmanto:

- kā mulču mitruma uzturēšanai apkārt stādiem kokiem vai krūmiem.
- kā mēslojumu augsnes virskārtas uzlabošanai puķu un garšaugu dobēs vai kastēs, zem ogulājiem un kokiem.

## Kompostējamie atkritumi:



Virtuves atkritumi: dārzeņu, zaļumu un augļu atkritumi



Tējas, kafijas biežumi, ēdiena un produktu pārpalikumi

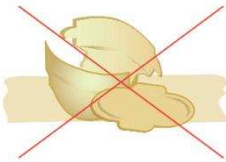


Dzīvojamu telpu atkritumi: vecie istabas augi, griezti ziedi

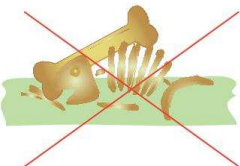


Dārza atkritumi: nezāles, nopļauta zāle, augļi, koka lapas, sīki zariņi

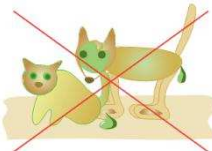
## Nekompostējamie atkritumi:



Autiņbiksītes, higiēniskās paketes, cigaretes izsmēķus



Svaigas gaļas un zivju atlikumi, kauli, asakas



Suņu un kaķu izkārnījumi